

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Lvsitaniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68899](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68899)

RESIDENTIA TICINENSIS.

SECUNDVS hic est annus cùm ad hanc urbem accessimus, nec obscure significat diuina Prouidentia velle se, vt in ea Societas figat pedem; siquidem binæ domus donatæ nobis sunt, vbi & sacellum ad dispensanda Sacramenta, Christianamque doctrinam, erectum est. Aliqua etiam summa legato, aliqua testamento relicta, aliqua elemosinæ nomine collata; & sacris vestibus, vasis, imaginibus, ad religiosos sacrarij vsus impensa. Nos contrà vicem omni religionis officio rependimus.

PROVINCIA LVSITANIÆ.

NVMEROSIOR nunquam, nec prole sua felicior Lusitania, quippe quæ domicilijs tredecim, socios hoc anno recensuit sexcentos, & quadraginta. Olisipone in domo professa quattuor & sexaginta. In collegio sexagenos. Conimbricæ duo de triginta supra ducentos. Eboræ, maiori anni parte, centum & quinquaginta. Bracaræ septem & triginta. In Collegio Brigantino alteram & viginti. In Portuensi duo de viginti. Totidem in Funchalensi. In Angrensi duodecim. In Algarbiensi domo nouem; totidem Villauicosæ in domo etiam Professorum. In Residentia S. Michaëlis sex.

sex. In Angola sede septem. Emigrarunt ad superiores nouem, immigrarunt in Societatem tres & quadraginta. Ceterum tantæ huic multitudini, doctrinæ virtutisque fructus haud impares extiterunt.

DOMVS PROFESSA OLISIPONENSIS.

QVINQUENNIVM fermè est, cum iratum huic vrbi Numen, graui pestilentia in eius incolas defæuit. Et licet grassantis mali vis, annis proximè superioribus, aliquantulum deferbuerit; recrudescere hoc vere licentiùs cepit; maioremq; vrbis partem vulgata contagione corrumpere. Ergo nostri auertendo malo, propitiandòque Naminì intenti, quâ precibus, quâ ieiunijs, quâ voluntarijs corporis castigationibus placare cœlestem vim institerunt. Ciuitas ipsa cum Prærege, sacra Diuo Rocho die, in templum nostrum vniuersa confluit; vt eius opem, aliorumque Sanctorum subsidia, quorum tunc ossa pulcherrimo sane apparatu conspicienda exhibebantur, pro vrbis incolumitate implorarent. Factumque diuina bonitate fuit; vt in frequentissima vrbe, vnus tantum eo die puellus, pestilenti tabe correptus decubuerit. Et verò licet in omnes Diuos, quorum nostro in thesauro reliquæ asseruantur, eximia sit sexus vtriusque religio; præcipua tamen in Diuum Gregorium Thaumaturgum, Olissiponensium pietas est: cuius præsentissimum, per hosce annos, patrocinium expertos se testantur multi: peruasit quippe omnium animos ea opinio, nullum læthali morbo corri-

corripiendum, qui suspensum ad pectus filum gestet, quod sacrum Thaumaturgi caput prius ambierit. Quo in genere multa sanè acciderunt; quæ in se totius ciuitatis admirationem conuertunt, pariter & sermonem. Ero vnus tantùm narratione contentus.

N O B I L I S cuiusdam Lusitani mancipium æstuare in ea domo lætaliter cepit, in qua solus ipse, id quod supra memorauimus, Thaumaturgi filum non gestabat; tunc ex domesticis vnus, Accipe, inquit, afflictòque corpori hoc adibe filum; quando nullum aliud, ad arcendum malum, præfentius medicamentũ. Mira dictu, visũque res; qui opinione omnium mortuus sub vesperum habebatur, prima insequentis diei luce firmus, vegetũsq; surrexit è lecto. Hoc factum, & similia, cum nostrorum quidam, è suggesto, populo euulgasset; tanti repente ad ædem nostram facti sunt hominum concursus, vt in amplissima vrbe, in qua multa numerantur centena hominum millia, nullus omnino remanserit, qui simili, ad abigendum malum, amuleto pectus in posterum non communiuerit. Neque vero tantis beneficijs impar extitit Olisiponensium liberalitas. Horum namque eleemosinis præclara Thaumaturgi effigies elaborata; excisũque, vbi rite colatur, maiori in sacello receptaculum, auro totum, cæruleisq; notis artificiosè distinctũ. Procurata communi ciuium salute, ad sanandos animos curam omnem intenderunt nostri. Neque vero in Lusitanos tantùm, sed in Mauros, in Turcas, in Gallos, in Anglos, in Germanos, in Italos sedula eorum incubuit diligentia. Turcæ tres, Sarraceni septem, cum feminis duabus, ab infelicibus Mahometis vepretis, ad læta

Christi pascua, caulalque traducti, nostro omnes in templo, splendido illustrium virorum, feminarumque comitatu, saluari aqua de more perfusi.

H O R V M vnus, cum adhuc esset in patria, vitam sibi, secundum quietem, narrabat feminam humana specie augustiorem, quæ ipsum ad christiana sacra suscipienda hortabatur; amicisque verbis identidem increpabat; Quid tu tamdiu in his terris, atque adeo in regione vmbrae mortis commoraris? terras fuge crudeles, & melioris aliquis, sanctiorisque soli littus festinus occupa. Non fuisse hoc sopita, aut agræ mentis ludibrium, docuit euentus; quippe hoc illi præcipuum calcavit, vt natales suos sponte desereret, vocantemque Deiparam intrepidus sequeretur. Lutherum & Calvinum execrati sunt hæretici vndeuiginti, in septentrionali cœlo, & frigore enutriti. Ex eadem farina tres circiter & quadraginta, christianarum institutionum prorsus imprudentes, exiguas tantum catholicæ fidei scintillas conseruabant, quas infantes pæne à parentibus hauserant; animorum labes sacra nunquam confessione deleuerant, nec mentem Angelorum pane refecerant. Hi omnes à nostro sacerdote salutariter edocti; & ad meliorem viuendi rationem eruditi.

I V D A E O S, qui à vesana superstitione resipuerant, ignominia notatos, vni ex nostris instituendos fidei cognitores tradiderunt. Periclitanti multarum puellarum pudicitie, quibus importuna pauperies aduersabatur, nostrorum opera consultum. Feminae omnino decem è vorticoso sædæ consuetudinis turbine, quo iamdiu voluebantur, erepta. Fuerunt qui simili, quo Ioseph Patriarcha, stratagemate llatas eluserint pudicitia insidias. Nobilis

lis adolescens è nostra disciplina, insigni pulchritudine conspicuus, ab impudicis feminis è fenestra euocatus, in remotum ab arbiris locum per imprudentiam deducitur; vbi patuerunt insidiæ, in omnem se versat partem magni animi adolescens, quo caput suum possit, ab impuris feminarum laqueis, expedire: insonat primùm, qui fontes perpetuò manent violati pudoris apud inferos cruciatus; addit paratum se, extrema quæque forti & constanti animo exorbere, quam vel minimã pudicitia suæ labem aspergere. Sed cum nihil apud eas proficeret neque precibus, neque clamoribus, ad ianuam festinus accurrit, vt se præcipitem ex ea daret; cum ea quoque intercluderetur via, satius habuit vilem facere vestiũ, quam pretiosam pudicitia iacturam. Galerum igitur & pallium, externa corporis spolia, in Ægyptiarum manibus relinquens, sese ab impuro illarum conspectu, quã data porta, præripuit.

SEQUITVR aliud, quod ni fallor, tum quia sexus erat inferior, tum quia pugnae genus, quo hostem prostrauit, insolentius, illustriorem habebit commendationem. Pia mulier, ex nostra item disciplina, è lonquinqua quadam peregrinatione reuertebatur domum; cum illam in saltu deuio, & per obscuro, ex insidijs impurus ganeo adoritur, eiusque pudicitiam, quã precibus, quã minis expugnare per iniuriam contendit. Hæsit illa diu stupenti similis, in tam præsentis periculo, quid consilij caperet, incerta; mox redintegrato diuinitus animo, Christi è cruce pendentis imaginem è sinu extraxit; in genua procubuit: in lachrimisque & in suspiria effusa, terribili deinde caelestium irarum denuntiatione, duratum ad facinus pectus ita infregit; vt illo territus spectaculo, à turpi cona-

tu non solum destiterit, sed ne vllum quidem verbum hiscere amplius ausus sit.

I N celeberrima totius Lusitaniæ oppida, siue locorum magnitudinem, siue populi frequentiam consideres, profecti sacerdotes tres, vberes fructus retulerunt domum. Ea sunt Scalabis, Mons maior & Cæobrica: quæ licet multis alijs religiosorum familijs excolantur, miro tamen audiendi nostros concionatores desiderio exardescunt. In oppido Monte maiori, coacta inter Ecclesiasticos discordiarum tempestas, omnes ordines ita turbauerat, vt non nisi strage maxima sedanda videretur; iamque quæsitore regius Olisipone euocabatur, qui in præcipua capita, magno ipsorum damno inquireret: nec sine metu, curaque oppidum erat, quorsum tandem eruptura res esset; sed hæc tanta rabies mitescere paulatim nostris autoribus cepit, optata deinde animorum tranquillitate, per eisdem inducta, omnino posuit. Quo pax esset firmior ac diuturnior, in templum maximum vniuersi conuenerunt, vbi mutuis se complexibus excipientes, venia vtrò, citròque data, ac petita; in gratiam & concordiam, optimo sane exemplo redierunt. Eiusdem concionatoris nostri hortatu, aureos trecentos contulerunt oppidani, vt sacellum è carceris regione extrueretur, vbi sacrum ritè celebrari, & diuinis rebus interesse magno animorum bono possent, qui in publica custodia vincti asseruantur.

F R A T R E S germani duo, alieno efferati odio, in eam exarserant rabiem, vt mutuis vulneribus strictos furenter gladios, non solum cruentauerint, sed etiam de inferenda morte, inimicissimè atque infestissimè contenderent. Sacerdotis nostri interuentu pessimum consilium demissum est, fraternumque

nūmque fædus, quod illata diruperant vulnera, redintegratum. Sacerdos alter in Villam Francam, id oppidi nomen est, excurrens, oppidanorum animos ita nobis deuinxit, vt ex his vnus Olisiponem profectus, bonorum suorum, trecentorum scilicet in singulos annos aureorum, Societatem dixerit heredem. Ceterum in eo agro colendo, ita optimus pater laborauit noctes & dies, vt ex nimia, qua premebantur, lassitudine, tam ipse quàm socius morbum eum contraxerint, à quo non multo post, reuersi domum, extinctus est eorum alter; is fuit Pater Gondifaluus Leite, in iuuanda re proximorum athleta strennus. Quadraginta annos in Societate meruerat, in audiendisque sine vlllo discrimine, cuiusque fortunæ & conditinis penitentibus, fortiter adeo desudauit, vt nunquam non in acie, nunquam non in puluere ad eos excipiendos steterit. Enituit præclara eius virtus in hac publica Olisiponensium calamitate; quo ille tempore, urbem totam diebus singulis circumiens, egentissimum quemque in compitis, in angiportis, locisque abiectioribus delitescentem, magna sedulitate inquirebat, vt vtramque ageret & animæ & corporis salutem. Obijt etiam Pater Ferdinandus Vasaus, qui ex India in Lusitaniam renauigauerat; & multis terra, marique pro Indorum salute perfunctus laboribus, hic tandem quieuit, ætatis suæ anno sexagesimo, Societatis trigesimo septimo.

COLLEGIUM
OLISIPONENSE.

NVLLO vnquam anno, maiori mortalium frequentia, per huius vrbis plateas catechismi explicatio personuit; nec illustriori pompa, ad reprimendam bacchanaliorū licentiam, cum scilicet indulgere sibi liberius solet impunita lasciuia, ducta sunt discipulorum nostrorum examina. Valuit ea res plurimum ad augendam Societatis existimationem; cuius proprium esse, bonorum omnium vox fuit, nouas semper machinas excogitare, ad demolienda scelerum & nequitiae monumenta, praeue consuetudinis admiculo suffulta. Tres heresim, quam pueri Aquilonari tractu imbiberant, adhibita nostrorum medicina, euomuerunt. Ex eodem grege priuatis institutionibus informati quamplures, vt auitam religionem in locis patrijs, aduersus hereticorū iniurias roborarent. Sacerdoti nostro urbem negotij causa obeunti, casus interuenit, in quo diuinæ prouidentiae rationem admirari maximè licet. In hominem incidit, vt suspicabatur, notum sibi & familiarem; quem pro veteri consuetudine blandè & amicè compellans, Conscientiae, inquit, latebras hoc vespere discute diligenter, vt sequenti luce facilius possis crimina, mihi confitendo aperire. Nihil praetereunti tam nouum aut absurdum, ad aures oculosque accidere potuit; hæsit primum cogitabundus, intentis in Patrem oculis; mox, vt credi par est, affusa diuinitus luce, Erras, inquit, Pater optime, neque is sum, quem tu fortasse suspicaris: sed tuus hic error, mea
vt

vt errata cognoscam miser, imprimis admonet; ante duos dies peccatorum sarcinam, qua iam diu grauior, apud te lubens deponam. Nec fidem promissa fefellerunt, eodem namque, quo pactus est die, superioris vitæ turpitudinem multis cum lacrymis absterfit.

VNIUS saluti consultum, qui in varijs orbis partibus, contra ius falsque, pluribus simul vxoribus fuerat abusus; & hanc postremam, ex qua plures susceperat filios, deserere etiam meditabatur: sed cum rem vni ex nostris patefecisset, aliam induit mentem, vxorēque ritē in matrimonium ducta, præterita dedecora, vitæque antea actæ caliginem, nouo virtutum splendore collustrare totis viribus contendit. Sacerdos propter abortionem, cuius ipse auctor fuerat, à sacrorum procuracione iure arcebat; nihilominus ille sacrilego ausu diuina tractabat, scelerāque sceleribus de industria cumulans, obruere eorum magnitudine conscientiam conabatur, eiusque vim atque aculeos retundere: non valuit tamen diutius sustinere stimulantem animum, consciāmque facti mentem, fontes (vt ille dixit) surdo verberare noctes atque dies flagellantem. Ergo re cum nostris communicata, de eorum consilio curauit primo à Pontificijs censuris, dirisque imprecationibus, quibus se per tot annos occultè implicauerat, exolui; profligatam deinde animæ salutem, ex eorundem præscripto, medicari. Occubuit Pater Iacobus à Valle, per annos triginta, quos in Societate posuerat, varijs semper morborum tentationibus exercitus. Philosophiam magna cum ingenij laude docuit, reliquum vitæ tempus, habendis ad populum concionibus, cum fructu & pietate exegit.

COLLEGIUM
CONIMBRICENSE.

CONIMBRICENSE Collegium, ut socio-
rum multitudine, sic fructuum vbertate nulli
secundum, primas sibi partes vindicat. Institutum
inter Academicos Doctores Sodalitium, multis
illud quidem, & antiquis expetitur votis, ten-
tatúmque aliquando: sed irritó semper euentu,
illusus omnis labor, consiliúmque nostrorum fuit.
Hoc demum anno præpotens Numen pios no-
strorum conatus ita fortunauit, ut ipse Academiæ
moderator, cum præstantissimis eiusdem Acade-
miæ Doctoribus, principibusque maiorum facul-
tatum professoribus, ceteris ad id præstandum au-
ctores non solum fuerint, sed suo exemplo, ean-
dem illis mentem planè induxerint. Bis in mense
in ædem nostram conueniunt, sacre mensæ pariter
accumbunt, aliæque obeunt Christianæ pietatis
officia, magno vel ipsorum bono, vel ipsius Ciui-
tatis exemplo. Scio vulgaria hæc, & communia a-
lijs in collegijs, atq; adeo in prouintijs; Conimbricæ
tamen, in luce totius Lusitaniæ, propter gentis
ingenium adeo illustria sunt; ut si nihil aliud lite-
ris dignum occurreret, multum hoc haberet splen-
doris, vtilitatis multum. Alterum est opificum
Sodalitium, ex quo non minores, hoc anno, per-
cepti sunt fructus. Alia est facies, alij incolarum
mores, alius in Societatem plurimorum animus; ut
non iniuria, hoc erecto Sodalitio, ciuitatem hanc
& nobis, & Deo conciliasse videamur. Ceterum
ipsa Deipara egregium suum erga Sodales de se
optimè

optimè meritos, patrociniū, non vulgari euentu, restatum nobis esse voluit. Horum vnus cū in alta quadam specu varios in vsus defoderet humum, ad foueæ ostium agricola accessit, hominēque hortatus blandè fuit, vt, quando nimio labore fatigatus ægre iam spiritum traheret, exiret è fouea, virēque paulisper resumeret; sese interea in partem operis, laborisque libenter successurum. Paruit monenti Sodalis, & vix pedem e fouea extulerat, cum egesta tellus ac pendula, in profundum repente abiit; miserūque agricolam, qui pro Sodali fuerat ingressus, immani pondere ita grauiter ad terram afflixit, vt animam quoque crudeliter extorserit. Ergo ille, tanto defunctus vitæ periculo, habendas sibi immortales gratias Dei parenti existimauit, cuius numine illesus & incolumis, tantum adierit vitæ discrimen.

IN Lamacensi agro, commissum Societatis curæ templū est, cui Virginis à Lapa nomen, miraculorum fama tota Lusitania inclitum: ad hoc inuisendum, ipso assumptæ in cælum Virginis die, femina venerat, fidem vt solueret voti à se non ita pridem nuncupati. Hæc cum varijs ageretur scelerū furijs, infelicem vitam, quam morte ducebat grauiorem, voluntario ac violento sui ipsius interitu, terminare decreuerat; nec ab insano consilio destitit, quoadusque se altum in puteum, moræ impatiens præcipitavit. Ibi tamen, cum diu multūque eluctata cum vndis fuisset, media iam in morte, saniori vltimo consilio, Virginis à Lapa opem inclamare valenter cepit. Nec temerè fusæ sunt preces; sublimem se inde auferri subitò sensit, & supra putei ostium in loco tuto, ac peropportuno, satis commodè reponi. Tanti stupore miraculi attonita mulier, non
 fat

fat habuit votum soluere, sed ingenti etiam vilatione, vniuersas vitæ maculas apud sacerdotem nostrum eluere. Quàm salutare extiterint nostrorum hominum (hi fuere numero duodecim) in varia loca excursions, ex eo colligere in promptu erit, quod vno in loco sublatae sint simultates amplius trecentæ; quo in genere cum multa acciderint literarum commendatione haud indigna, nos ea tantum afferemus, quæ nobis inter alia magis apparere visa sunt.

Dvo optimo loco nati, serendis varijs litibus, rem omnem familiarem penitus distraxerant. Horum alter intestino odio ira æstuabat, vt ad Episcopi Martiriensis preces, qui ad eius genua in id ipsum supplex acciderat, obstinato animo absurdus erit. Huius efferatum pectus, nostri sacerdotis consilio, ira blande emolluit; vt ipse prius mentem flexerit ad meliora, deque petenda venia cogitarit. Alter propter non numeratam à socero dotem, vxorem à domo per summam iniuriam non solum expulerat, sed pellicem eius loco, sinistris totius populi sermonibus, quintum decimum iam annum alebat: Hic etiam, de nostri sacerdotis consilio, cum socero in gratiam, cum vxore, eiecta prius pellice, in communem torum migravit. Fuit, qui vt illatam iniuriam reponeret, ad arma cædemque, cognatos & amicos excierit; nec ijs contentus, ex remotissima vrbe sclopetarios duodecim adduxerit, vt negotium multorum sanguine conficeret: sed hi tanti animorum, armorumque strepitus, ad sacerdotis nostri verba, non sine magna totius populi admurmuratione siluerunt. Alibi, nostris interpretibus, decisa lis est, quæ ad viginti-quinque aureorum millia accedebat; & de qua
magnis

magnis vtrinq̄ue partium studijs, annum iam duodecimum certabatur. Fictis quidam criminibus, bonam ciuitatis partem in simulauerat, multarumque simultatum reus habebatur; nostri sacerdotis suafu, quæ obiecerat, reuocauit, inuſtamque maculam deleuit. Alter facultates omnes suas, quinque videlicet millia aureorum, vni ex nostris commiſit; vt de his, quod eſſet optimum factu, ſuo arbitratu ſtatueret.

IN tyrociniſio, maxima vigent animorum contentione, abſolutæ virtutis, chriſtianæque pietatis ſtudia; nec priuaris tantum parietibus ſerpiſit incluſus ignis, ſed foras etiam erumpit, oppidæque & vrbes in noſtrum amorem accendit. Conimbriſis Epifcopus, qui nunc Luſitaniam pro Rege moderatur, cum diœceſim de more obiret, in tres incidit ex noſtris tyronibus; qui paululum auerſi à via, ſecreto in loco, diuinarumque rerum contemplationi peropportuno, flexis genibus, ſublatisque in cælum manibus, Deum ſupplices precabantur. Tam gratum hoc optimo præſuli ſpectaculum fuit, vt illos ſecum inde deduxerit, hoſpitiſio perhumaniter acceperit, nec niſi rebus inſtructos neceſſarijs remiſerit; atque vt eſt noſtri ordinis amantiffimus, noſtrarumque rerum egregius prædicator, coram viris principibus, à quibus per id tempus frequenter inuiſebatur, in noſtras effuſus laudes, quid ſibi in itinere accidillet, iterum atque iterum admirabundus enarabat: nec eſſe magno opere mirandum, ſi Societatis homines vitæ ſanctimonia, morumque probitate cæterorum luminibus obſtruerent, in quibus inſtituendis, vel ab ipsis religioſæ vitæ incunabulis tam præclara opera impendatur: eam ſcilicet eſſe educandorum no-
uitiorum

uitorum rationem optimam, cum domi ita ad virtutem erudiantur, vt foris de domestica disciplina remittant nihil.

E I S D E M amoris & beneuolentiæ signis, tyrones alios profecutus est Lamacensis Episcopus, cui cum aliquando in magna religiosorum hominum corona (qui vt sacris initiarentur, conuenerant) nuntiatum esset, tres adesse Societatis tyrones: quotquot aderant extemplo dimissis, eos secum in interiorem domum introduxit, atque ab omnibus se negotijs eo vespere expediuit, vt hospitium esset & hilarius, & iucundius. Sequenti vero die in templum maximum secum deductos, cælesti pane, propria manu refecit. At Episcopus Visensis nobis sæpius per literas significauit, pergratum sibi futuram, si tyrones nostri, quoties illac iter intenderent, se suamq; domum frequenter inuiserent; cum quibus solet & familiarissimè colloqui, & de rebus ad spiritum pertinentibus sermones sociare. Neque vero in concilianda sibi optimorum pontificum beneuolentia, nostrorum tantum tyronum industria desudauit; multa sunt eorum precibus & lacrymis data, quæ autores alios, graues licet ac religiosos, non semel respue-
rant.

I N oppido non ignobili vir primarius, & qui publico magistratu fungebatur; eadem ipsa, qua ex officio virga utebatur, ab alio ignominiosè percussus, id excitauerat discordiarum incendium, quod oppidum pene totum depopulaturum videbatur; & longè, latèque sine dubio serperet, ni tempestiuè caderent tyronum nostrorum, qui illuc forte diuerterant, preces & lacrymæ; quibus, veluti effuso imbri, extinctum penitus, sedatúmque
fuit.

fuit: nec iniuriam solùm percussoris remisit; sed mille etiam aureos, quos in litem expenderat, libentissime condonauit. Exprimunt ad vnguem veterem illam, nostrisque hominibus, suis in ob- eundis peregrinationibus, solemnem consuetudi- nem; alter scilicet eorum, cum oppida ingrediun- tur, elatum præfert crucis vexillum; alter tintina- bulo errantes cogit puerorum greges; alter lita- nias intonat, aliasque ad Diuos, pueris respon- dentibus, preces fundit; quæ res in maximam ce- dit tum puerorum, tum rusticorum vtilitatem; ad quos etiam, christianis præceptis per caulas & stabula informandos, sese nostrorum tyronum industria commodè, & peropportunè extendit.

COLLEGIUM EBORENSE.

VT à domesticis exordiar, luctuosam nobis reddiderunt studiorum instaurationem, in ipsis solemnibus scholarum exordijs, extincti de- fletique duo; quorum alter de literis mereri opti- mè incipiebat, alter vero meritissimus habeba- tur. Is erat pater Emmanuel de Pimenta, qui tres & quadraginta in Societate annos exegerat, pluri- mis semper, maximisque virtutibus omnium exi- stimatione commendatissimus. Mirum eius fuit in Superiores obsequium, mira instituti, nostra- rumque legum custodia, mira in loquendo cun- ctatio. Annos ipsos quatuordecim, cum magna nominis celebritate studijs Conimbricæ præfuit: sexdecim vero annos, audiendis hîc quotidie con- fessionibus, ita insudauit; vt in templo magis quàm in

in cubiculo commorari videretur. In pangendis carminibus siue naturæ fecundam vbertatem, siue eximiam artis præstantiam consideres, inter præstantissimos huius sæculi poetas haud dubiè numerandus: sed tanta eius animi demissio fuit, tantus sui ipsius contemptus, vt nullis neque amicorum, neque vero doctissimorum virorum precibus, ad aliquid edendum adduci vnquam potuerit. Non mediocris tamen animū fouet spes, fore, vt quam gloriam sanctissimus pater velis, vt aiunt, remisque fugiendam sibi, dum viueret, existimauit; eandem præclara eius poemata, in lucem prope diem itura, ad æternitatis memoriam consequantur.

Hunc sequutus est pater Rodericus Vasæus, qui Roma non ita pridem aduenerat, & philosophiam hac in Academia, non sine ingenti laude edocebat; mors illum tamen medio currentem cursu interceptit, & nobis spes illas, quas spectata eius virtus, spectatumque ingenium in omnium animis concitauerat, non sine magno doloris sensu præcidit. Quatuor ante obitum menses, cum post cenam, vna cum alijs duobus inambularet, sermo incidit in Patris Ioannis Rebellij, è viuis sublato anno proximo superiore, eximiam erga Deum pietatem: qui cum prouectæ ætatis esset, continentibusque morbis afflictum traheret corpus, omnia tamen spiritualia exercitia, eo corporis habitu obire consueuerat, vt siue mane diuinarum rerum contemplationi vacaret, siue interdum statas ad Deum preces funderet, siue conscientiam ad calculos reuocaret; flexis semper genibus, compositoque ad omnem modestiam corpore, eiusmodi munia præstaret. Altiùs quàm cogitare quisquam

quam possit, in Roderici patris animum eiusmodi exemplum descendit. Extemplo, audientibus ceteris, secum ipse statuit, eadem sibi adolescenti adhuc, & vegeto ac firmo corpore, sectanda in posterum vestigia, eandem precandi Deum rationem instituendam: & deprehensum postea ab ijs fuit, quibuscum eo tempore colloquebatur, ab illo animi decreto non antè recessisse, quàm in lecto postrema valetudine conflictatus iacuerit.

ANTE hos obierat frater Bartholomeus Sanches coadiutor temporalis, qui & ipse quatuor & quadraginta in Societate annos, sine querela exegerat; placido vir ingenio, & in aliorum commoda quàm maximè officioso. Cuius ut cetera sileantur, quibus excellit, virtutum maximarum ornamenta; prætereunda silentio non est, quæ semper in eo eluxit aduersus Dei parentem religio singularis: quam ut impensius coleret, consitos in collegij septo propria manu, habebat conquisitos vndique & colore, & odore præcipuos quosque flores, præsertim vero ingentem ocymorum copiam: eosque summa, per annum, cura & diligentia colebat, ut illorum multitudine pariter ac varietate, assumptæ in cælum Virginis die, templum nostrum vernaret, gratiùsque intuentium oculis arrideret. Nec dubium eum quoque laborem Virgini cordi fuisse, qui nostris hominibus atque exteris tam gratus accidit, ut tantus ille dies, omisso assumptionis nomine, ocymorum festum vulgo iam indigitaretur. Hæc domi; illa foris.

OPPIDA ferme tredecim, eaque in primis frequentia, suos ad collegij Rectorem oratores miserunt, ut concionatorem ex nostris aliquem in quadragesimale ieiunium impetrarent; sed eorum

rum

rum omnium votis satisfieri commodè non potuit. Ad præcipua quæque profecti sacerdotes septem, totidem cum socijs, ingentia operæ præstia, præclarâque animarum lucra retulerunt domum. Nobilis viduæ filius, inter rixandum, repente occubuerat gladio transfixus; quo tam atroci, atque infelici euentu, in extremam rabiem efferata mater, vel ipsum veniæ nomen execratur: quippe querebatur maternæ pietatis iura omnino violatum iri, ni procurato homicidæ suspensio, quoad eius fieri posset, demortuo filio parentaret. Noster tamen sacerdos, iteratis precibus, furentem feminam leniuit adeo, vt, impunitate reo clementer data, implacabile odium ex animo penitus deposuerit. Damnosa pellicû lenocinia duos adeo perditè infatuauerant, vt legitimas coniuges exosi, quò in amatoria vesania, atque impuro pellicatu licentius baccharentur, de earundem interitu sceleratè cogitarent: id sceleris vt clam fieret atque impunè, visum est leni veneno mortem illis maturare. Verum cum tempestiuus nostrorum monitis venenariorum aures patuissent, non modò suum ipsi scelus detestantes, veneni consilium abiecerunt, sed etiam in totum perniciosas illecebras pellicatus, lenocinijque abdicarunt.

M V L I E R cui se dæmones spectandos humana specie præbebant, turpi pollicitationum illecebra ab ipsis decepta, iamdiu veneficijs vacabat: cuius artis septa præsidio, cum nullius puderet flagitij, ad sempiternum exitium admirabili celeritate festinabat. Dum ex occasione noster concionator dislerit, quàm perniciosi exitus in singula momenta immincant ijs, qui lætalis noxæ pericu-
lo

lo obstringuntur, secum reputando grauitè cæpit æstare. Deinde stimulantè conscientia, defixis humi oculis tristis, ac sibimet irata discedit. Domi vero, etsi dæmones illam seridè de salute cogitantem, tum sordido veneficij quæstu insidiosè inescare, tum metu suspendij minaciter detertere summa ope institerunt; tamen vt multo erat acrior diuina oppugnatio, mox ad confessoris pedes prouoluta, traditis primum nefariæ artis instrumentis, confessionè iniit tanto cum fletu, vt lingua ægrè soluta vocem in verba vix efformaret. Paterfamilias capitali odio à filijs, propinquisque diffidebat, vlciscendique libidine obcæcatus, cum ad extremum vitæ periculum esset adductus, nescio qua animi peruicacia, certus omnino erat moriendi ab intestato, vt filijs certam subinde discordiarum causam inferret, cum luculento damno litigiosa hæreditas: id cum nostros non latuisset, confestim aduolant, prouoluuntur in genua, tenem impensè monent, obsecrant, obrestantur, ne dum irati animi dolorem punit, semet vltro perditum eat, quam certum sibi creet ex ea damnationis periculum, quam timendum salutis naufragium. Pudit hominem cum alios, alienæ salutis tam sollicitos videret, suam ipsum contemnere; errorem gemebundus agnouit; odium in filios, ac propinquos deposuit; videréque erat vt moribundo seni, reconciliata gratia, in filiorum & propinquorum amplexus ruenti, iuges lacrymarum riouli præ lætitiâ profilirent.

ALTER copiosus cum esset, ac bene nummatus, nouissimâque valitudine conflictaretur, accersuit è nostris vnum, è cuius consilio duo auroreorum millia pauperculis in matrimonium locan-

dis legavit. Alibi procaces adolescentes dum prætereuntibus risu, sibilo, & cachinnis contumeliosè, & petulanter illudunt, honesti viri cæde, quod eorum petulantiam ægre tulisset, cruentas manus funestant. augebat facti atrocitatem derelictæ coniugis orbitas miserabilis, cum amplo liberorum grege, ætatis admodum teneræ, & in summa rei familiaris egestate; nostrorum tamen suasiones viduam impulerunt, ut deposito accusandi consilio, interfectores, haud iniquis conditionibus, impunitate donaret. Est & sua tyronibus laus, siue positam cum fructu, in publico ciuitatis nosocomio eorum operam expendamus; siue ea, quæ suis in peregrinationibus, bona sui nostrique ordinis existimatione, præclare gesserunt. Præcipuus eorum labor in pacificandis hominibus sterit. Quam rem ut strenue vrgerent, opus aliquando fuit multa miliaria pedibus conficere, ut dissidentes animis, locorum etiam interuallis disiunctos, coniungerent, & ad æquitatem pacemque reuocarent.

I N T E R cetera, ut illud non haberetur vulgare, publica effecit nobilis cuiusdam oppidi lætitia: in quo, inter duos ciues primarios odium erat adeo implacabile; ut nullis vnquam neque amicorum, neque propinquorum, neque vero religiosorum hominum precibus potuerit tranquillari. Ipse oppidi parochus maioris hebdomadæ solemniore die, cum sacrosanctum Christi corpus gestaret manibus, ad veniam petendam supplex accessit; nihil ea res obfirmatum perculit ad vindictam animum; obduruit magis, per sumamque impietatem adijcere non est reueritus, vel ipsius Christi è cruce pendentis preces, surdis semper auribus excepturum. Hanc tamen rupem adeo inaccessibleam, modis
que

que omnibus inuictam, quæ tantorum virorum vires nequicquam defatigauerat; admotæ à nostris tyronibus primò quidem Diuini eloqui, flammæ, post etiam preces & lacrymæ, ita facile penetrarunt, vt quamcunque in partem aditus perfaciles habuerint. Rem celebrem, per ea loca, fecit commune multorû desiderium, factæque sunt per literas Patri Rectori gratulationes, atque vnus ex tyronibus in quadragesimale ieiunium expetitus.

COLLEGIUM BRACARENSE.

PRIMAS hîc sibi partes vendicat Archiepiscopus Bracarenfis, Hispaniarum primas, qui, vt quo loco apud se sit Societas declararet, non sat habuit toto hoc verno ieiunio concionatorem audire, sed id etiam sacrum, quod concionem antecedit, factre in templo nostro voluit; Præfectumque Ecclesiæ monuit, vt illorum in catalogo, qui sacrum maiori in sacello facturi erant, nomen quoque suum ascriberet: Et cum ad operandum tardius aliquando accessisset; culpæ reum se factus, veniam supplex postulare non erubuit. Eo die, qui annum solet feliciter auspiciari, magnis amoris & beuolentiæ signis, nostro item in templo, bonam vrbs partem sacro Christi corpore impertiuit. Ceterum ædes nostra, incredibili ciuium frequentia ac splendore, celebratur; tantæque in tota hac Interamnenfi regione Societatis opinio, nullum vt maioris ponderis negotium, nostris hominibus inconsultis, absoluat. Fidem facient quindecim autcorum millia, quæ ad varios dominos

pro nostrorum arbitrato redierunt. Resarcita inter duos fratres amicitia, quam multorum annorum litigiosa contentio non sine ciuitatis offensa disciderat. Pater, qui aduersus filium, alieno inflatus odio per duos annos intumuerat, blanda emolitus sacerdotis nostri oratione, detumuit. In proximo oppido festum agebatur, quod quidem magno mortalium conuentu, & pieratis studio celebrari his in locis solitum est: Vocatus noster ad concionandum, cum in nimiam conuiuorum elegantiam, extructasque conquisitis epulis mensas acriter inueheretur, tantum profecit dicendo, vt potissima conuiuij pars, quod eo die splendide atque pollucibiliter apparatus erat, ad pauperes egenosque peruenerit.

C O L L E G I V M
B R I G A N T I N V M.

TANTI fiunt ad ædem nostram Sacramentorum, concionumque causa, omnium ordinum concursus; vt eorum aspectu recreatus, simul & in non exiguam raptus admirationem huius vrbis præsul, felices eos populos ac perbeatos non semel prædicauerit, apud quos Societas sedem posuerat, quæ tam industrios in animarum salutem alat operarios. Kalendis Ianurijs, qui dies Augustissimo I E S V nomini sacer est, ea fuit omnium pietas, vt nemo alicuius notæ ciuis, tota in vrbe remanserit, qui apud nos Sacramenta eo die non obierit. Sublatæ discordiæ, vna præsertim, quæ viros alios graues sine fructu exercuerat. Deformata viri primarij enormi vulnere facies, ipsum non solum,

lùm, sed propinquos etiam ac cognatos ad maculam illam, multorum internecone delendam, acriter sollicitabat: Magno in metu constituta erat ciuitas vniuersa, & duas quasi in partes distraeta, nec sine familiarium sanguine placari posse videbatur. Rem sacerdos noster, cui plurimum deferebant omnes, multis iam mensibus nequaquã urgebat: Longa tamen assiduitate & patientia, obstinatos ad vindictam animos flexit in melius. Igitur Diuo Iacobo solemni die, cum ex vicinis oppidis ingens in hanc urbem mortalium confluit multitudo, in ipso misericordiæ templo, mutuo in amplexus irruerunt omnes, tanta circumfusi populi acclamatione, vt nullus fuerit, cui tale factum lacrymas præ lætitia, & singultus non expresserit.

C O L L E G I V M
P O R T V E N S E.

DIEM clausit supremum Pater Fructuosus Gondisalui, post expletum quadragesimum secundum in Societate annum, antiquæ vir probitatis, qui & explicandis tam publicè, quam priuatim, conscientia nodis, operam suam multos per annos fructuosè locauerat. Obijt etiam frater Christophorus Ludouicus coadiutor temporalis, qui in diuturno, quo pressus est morbo, specimen dedit minime dubium virtutum suarum. Optimi erga nos Episcopi beneuolentia, & factis & verbis sepissimè declarata. Maledicum concionatorem, qui in contumeliam nostram petulantius, quàm par erat, linguam laxauerat, vi compulit

vt maledicta pro concione recantaret, omnemque faciendi amplius ad populum verba facultatem ademit. Idem cum ceteras Religiosorum familias officij sui commonefecisset, Societatem nostram prætermisit intactam, eiusmodi monitis haud egere non semel asseuerans, multaq; alia addens, quæ referre non est nostræ modestiæ. Falsis maleuolorum sermonibus alienata à nobis ciuitas, inchoatam anno superiore casuum conscientiæ explicationem, aut omnino impedire, aut saltem remorari, summa ope moliebatur. Nostrorum tamen patientia, atque in agendis rebus dexteritas, infectos ciuium animos ita facilè expugnauit, vt non pleròque tantùm sacerdotes, sed ipsos etiam templi maximi canonicos, aliòsque viros primarios auditores habeamus. Vir vnus ab impio interficiendæ vxoris conatu: alter à resti, quam cogitabat; alter à vanis demonum terriculamentis, nostris auctoribus auocati. Nobilium Sodalitium non ita pridem enatum, radices agit in dies altiores. Festus Virginis dies, ornatus cultusque supra morem, pulcherrimo sane apparatu. Qua vna in re, ipse Sodalitatis Princeps, ex primaria Lusitaniz nobilitate, suum aperuit erga Deiparam animum liberalissimum, munificentissimùmque. Porro reliquorum Sodalium aduersus Dei Matrem ea est religio, vt, quamuis quatuor, aut quinque leucas ab vrbe distent, eo semper die nostro in Collegio interfint omnes, quo missis in vrnas schedulis, aliquem ex Diuis Patronum sibi, quémque sortitò asciscere consuetudo est.

DOMVS

DOMVS VILLA-
VICOSÆ.

Nihil non optimum, polliceri sibi de hac domo, Societas potest: & quidem, vt se dant initia, videre iam videmur, quanta hic demum futura sit animarum seges; si felicibus auspicijs capta res, vt speramus, melioribus exeat. Serenissima Princeps Catharina, cum Duce filio, vxoréque excellentissima, nullum finem faciunt de nobis bene merendi; domum hanc vel sua præsentia cohonestare, vel vniuerso symphonicorum choro festis diebus exhilarare, vel nouis, in singulos dies, beneficijs & muneribus, adaugere cæratim contendunt. Reliqua aulæ nobilitas, in sectandis tantorum Principum vestigijs, tota est; nihil illis prius, quàm vt totos se nostram in amicitiam insinuent, quotidianóq; vtantur nostrorú congressu; ad subleuandum domus egestatem, præter alia subsidia, auros contulerunt millenos quingenos. Ad templi etiam ornatum, sacrámque supellectilem, excellentissimorum Ducum, illustriúmque feminarum liberalitate, facta est accessio non vulgaris. Lustrata sunt vicina oppida varijs excursionibus, ac fructu non pænitendo; Elbis præsertim in ciuitate, opum diuite, obiti carceres, & nosocomia, ægri omnes, & vincti de criminibus auditi, piorúmque eleemosynis, nostri sacerdotis industria subleuati, in Societatis desiderium, quo iam diu ciuitas illa flagrat, nobilium animos magis, ac magis inflammant.

COLLEGIUM
ANGRENSE.

IN Angrensi eminent illa: Vir facinorosus, atque in omni vitiorum illuie, per annos triginta volutatus, alta quadam futuri sæculi obliuione vitam ducebat infelicem. Cum emergere ab illis sordibus læpius eniteretur animus, varia obtabant dæmonum terriculamenta, qui missum faciebant nihil, vt suum illud vetus mancipium in rabiem, desperationemque adducerent. Cum antea vitæ annos memoria repeteret, conscientiaque rationes secum ipse subduceret, vt conf. sario tandem vniuersas animi maculas aperiret, ecce tibi teterrimi serpentis specie, in eius os insilire dæmon identidem cæpit, vt hominem vel ab incæpto varijs terroribus deterret, vel fauces saltem, ne quid effici possit, obstrueret; sed quò magis eum oppugnat, eò magis sentit suos conatus, ac labores ad nihilum cadere; inclamata namque **I E S V**, & **Maria** salutaria nomina, importunissimi hostis insidias elusere. Ille maturandū sibi tanto in periculo ratus, sacerdotem nostrum è vestigio accersit, rem omnem expandit, deque eius sententia, qua sit ratione animæ saluti in posterum prospecturus addiscit. Alterius perditæ etiam nequitie, aduersus Deum, Diuòsque impietas, diuinam, in se seruando, pietatem mirifice commendauit. Dæmoni se per multos annos in seruitutem dicauerat, donec flagitiosam pertæsus vitam, omnibus, quæ munire aliquam æternam ad salutem poterant viam, certa desperatione abruptis, mæstis clamoribus euocare dz-

re demones capiti, dirasque omnes suo ipse capiti,
 fortunisque suis imprecari: sed quæ miserentis
 Dei clementia est, in cassum ceciderunt deuoti illi
 clamores. Adfuit noster, qui hominem ab insania,
 ad sanitatem; a desperatione, ad spem reuocauit.

COLLEGIVM
 FVNCHALENSE.

MAGNUM apud hos Insulanos Societatis
 nomen. Nobilissimus quisque Sacramento-
 rum, concionumque causa nos frequenter inuisit.
 Femine quinque, quæ fami melius, quam famæ
 consultum volebant, è flagitiorum latebris ubi de-
 litescebant, ope nostrorum eductæ. Discipulorum
 ea pietas, ut octauo quoque die, mentem fermè
 omnes cælesti cibo reficiant. Similiter in residentia
 Sancti Michaelis, communia illa Societatis onera,
 supra numerum, virisque nostrorum fuerunt:
 cum enim longe, latèque insula pateat, plurimis-
 que oppidis, ac vicis abundet; nihil est è re Soci-
 etatis, quod nostros non sit magno labore, ac in-
 dustria peruincendum. Precipue vero in corri-
 gendis, ad æquitatemque reuocandis iniquis
 multorum contractibus, fructuosus fuit. Quadra-
 gesimali ieiunio, è tota ferme Insula, ingens ad
 ædem nostram omnium ordinum conuentus, ut
 salutare Sacramento peccata eluerent; conscien-
 tiæque laqueos, nostris adiutoribus, contritos eua-
 derent.

PRO-